

ТЕМАТИКА ПРОТИДІІ ЗЛОЧИННОСТІ У НАУКОВИХ РОЗРОБКАХ АСПРАНТІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ

Александрова Анастасія Юріївна
ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ ЗА МОБІЛІЗАЦІЮ

Конституція України у ст. 17 проголосила, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Ніхто з громадян України за всі роки незалежності не міг собі уявити, що таке положення Основного Закону стане надактуальним вже на протязі п'яти років з початку російської військової агресії проти України. Фактичний стан неоголошеної війни зумовив перегляд всіх сфер суспільного розвитку та їх правового забезпечення, в тому числі правового забезпечення охорони найважливіших суспільних відносин, а також запобігання тим злочинам, про можливість вчинення яких у мирний час ніхто навіть не задумувався.

До одного з них належить ст. 336 КК України «Ухилення від призову за мобілізацією», яка до 2014 року жодного разу не була застосована.

Згідно з даними Генеральної прокуратури України, протягом 2014 р. відкрито 676 кримінальних проваджень за ст. 336 КК України, з яких вручено повідомлення про підозру 290 особам; протягом 2015 р. – 2252, з яких вручено повідомлення про підозру 1228 особам; протягом 2016 р. – 673, з яких вручено повідомлення про підозру 356 особам, протягом 2017 р. – 123, з яких вручено повідомлення про підозру 74 особам.

За офіційними даними ДСА України, протягом 2014 року за вчинення злочину, передбаченого ст. 336 КК України, засуджено 139 осіб; за 2015 рік – 935 осіб; за 2016 рік – 220 осіб; за перше півріччя 2017 року – лише 28 осіб.

Слідча, прокурорська та судова практики застосування ст. 336 КК України характеризуються досить неоднозначними тенденціями. Результати інтерв'ювання працівників Національної поліції України та військових комісаріатів свідчать про небажання застосовувати ст. 336 КК України через її недієвість у забезпеченні обороноздатності країни.

Враховуючи викладене, на протязі 2015-2018 років нами здійснено монографічне дослідження проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від

призову за мобілізацією. Основні результати його такі.

У дисертаційно науково обґрунтовано кримінальну відповідальність за ухилення від призову за мобілізацією, створено на цій основі удосконалену конструкцію ст. 336 КК України та розроблено рекомендації з вдосконалення відповідних законодавчих положень та практики їх застосування.

Доведено, якість кримінально-правового забезпечення обороноздатності країни напряму залежить від її «військового досвіду»: наявність протягом певного історичного періоду розвитку військових оборонних та/або наступальних дій чи діючого збройного конфлікту позитивно впливає на норми кримінального закону, що були застосовані у цей час.

Запропоновано визначати об'єкт ухилення від призову за мобілізацією у широкому та вузькому значенні. У широкому значенні – суспільні відносини у сфері планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу; у вузькому значенні – встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами порядок підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань України на рівні, що гарантує адекватне реагування на загрози національній безпеці держави;

Сформульовано кримінологічний портрет особи злочинця, який вчиняє ухилення від призову за мобілізацією: це, як правило, військовозобов'язана за-конослухняна особа чоловічої статі у віці від 18-ти до 35-ти років, яка має або професійно-технічну або середню освіту, є представником робітних професій або будучи працездатною, ніде не працює, та не навчається, злочин вчинила вперше та характеризується позитивним відношення до закону та держави, проте не бажає виконувати обов'язок по обороні держави;

Встановлено, що за даними ДСА України, протягом 2014 року за вчинення ухилення від призову за мобілізацією засуджено 12 осіб у віці від 18-ти років до 25-ти років, 42 особи у віці від 25-ти років до 30-ти років, 85 осіб у віці від 30-ти до 50-ти років. За аналогічними показниками протягом 2015 року – 91, 240, 596 та 8 (від 50-ти до 65-ти років) осіб; 2016 рік – 13, 52, 150 та 5 осіб.

Враховуючи наявність семи засуджених військовослужбовців за вчинення ухилення від призову за мобілізацією протягом 2016-2017 років, пропонується ст. 336 КК України доповнити частиною другою, у якій передбачити кримінальну відповідальність за ті самі діяння, вчиненні військовослужбовцем, оскільки такі випадки характеризуються підвищеним рівнем небезпеки та негативно впливають на стан укомплектованості військових частин, а отже і обороноздатності країни.

Дослідження звільнення особи за вчинення ухилення від призову за мобілізацією від кримінальної відповідальності дало підстави ставити під сумнів подібні рішення судів, оскільки вони не відповідають положенням КК України. У зв'язку із цим пропонується у ст. 336 КК України передбачити спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності.

Матеріали правозастосовної практики, зарубіжний досвід правового забезпечення призову та мобілізації, свідчать про необхідність внесення змін та

доповнень до ст. 336 КК України щодо розширення об'єктивної сторони складу злочину та альтернативних позбавленню волі покарань.

З урахуванням викладеного, пропонується внести наступні зміни та доповнення до:

Кримінального кодексу України:

1) Стаття 336 «Ухилення від призову за мобілізацією»

ч. 1 Ухилення від призову за мобілізацією, -

карається штрафом від однієї до п'яти тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або громадськими роботами від ста до двохсот годин, або арештом до шести місяців.

ч. 2 Те саме діяння, вчинене військовослужбовцем, або в умовах воєнного стану, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той же строк.

ч. 3 Особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами першою або другою цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до притягнення до кримінальної відповідальності, добровільно з'явиться до військового комісаріату, отримає повістку на прибуття до військової частини та приступить до служби в Збройних Силах України або інших військових формуваннях, передбачених законом.

Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»:

ст. 26 «Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності» Розділу VI «Відповідальність за порушення законодавства України про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» доповнити частиною 3 наступного змісту:

«У випадку притягнення особи, яка ухиляється від призову за мобілізацією, до відповідальності, додатковою умовою звільнення від кримінальної відповідальності є обов'язок повернути кошти, які витрачені правоохоронними органами, військовими комісаріатами та судом на всіх стадіях кримінального провадження».

Андреев Д.В.

аспірант Харківського національного
університета внутрішніх дел

ОСМОТР МЕСТА ХИЩЕНИЯ ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ И БОЕПРИПАСОВ

По уголовным производствам о хищениях оружия и боеприпасов осмотр места происшествия является сложным следственным действием. Необходимо не только обнаружить и зафиксировать следы преступления, т.е. выполнить и закрепить процессуальные действия, предусмотренные ст. 237 КПК Украины, но также изучить обстановку, воссоздать, смоделировать возможную картину происшедшего, способ проникновения, устранения преград преступником и т.п.

Осмотр места происшествия относится к неотложному следственному действию, по своему содержанию несет значительную информационную на-